

8. HYVINVOINTIOSASTO

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Hyvinvointiosaston perustehtävänä on vastata kunnan poikkihallinnollisesta hyvinvoinnin laaja-alaisesta edistämisestä. Hyvinvointipalveluiden toimintaa ohjaavat kuntastrategiaan sekä laajaan hyvinvointikertomukseen ja vuosittaiseen hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut visiot, päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet.

Osaston toimintakertomus

Hyvinvointijohtajan katsaus

Hyvinvointipalveluiden tavoitteena on tukea kaikenikäisten vaalalaisten hyvinvointia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Hyvinvointityön lähtökohtana on kuntalaisten koettu hyvinvointitieto sekä indikaattoritieto. Henkilöstömme tekee kehittämistyötä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi myös alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Näitä ovat mm. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hyte- verkostot ja Pohjois-Suomen AVI:n ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto sekä MiePäVäki -verkosto. MiePäVäki -verkosto kehittää mielenterveys- ja päihdetyötä sekä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyyn keskittyvää työtä. Vaalan kunta on myös Terve kunta - verkoston jäsen. Vaalan kunta valittiin vuoden loppupuolella jatkamaan pienten kuntien edustajana Terve kunta -verkoston johtoryhmässä. Verkostotyön ydintavoitteena on tuoda alueellinen ja kansallinen osaaminen osaksi myös Vaalan kunnan hyvinvointityön kehittämistä.

Vaalan kunnassa vietettiin Vaala 70-vuotta juhlavuotta koko vuoden 2024 ajan. Erilaisia, kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia edistäviä tapahtumia ja tilaisuuksia järjestettiin ympäri vuotta ja juhluvuosi näkyi monissa tapahtumissa vuoden varrella. Myös kuntamme yhdistykset olivat aktiivisia juhluvuoden tapahtumien järjestämisen saralla. Perinteinen vaalalainen, paljon erilaisia ja eri-ikäisille suunnattuja tapahtumia sisältänyt kokonaisuus oli juhannuksen jälkeisellä viikolla vietetty FestiVaala-viikko, joka tavoitti jälleen lukuisia kävijöitä. Viikon päätteeksi vietettiin Valentin Vaala -elokuvafestivaalia.

Vaalan kunta oli näkyvästi mukana myös heinäkuun puolessa välissä järjestetyssä koko perheen tapahtumaviikonlopussa Sahanrannassa, jossa oli paikalla paljon myös ulkopaikkakuntalaisia. Juhluvuoden lopulla joulukuussa kirkossa järjestettiin Jouluinen juhlakonsertti, joka keräsi kirkon täyteen kuulijoita.

Vaalan kunta sai vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan vuoden hyvinvointiteko- tunnustuksen. Kyseisen tunnustuksen myötä pääsimme vuonna 2024 järjestämään yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointi-foorumin meillä Vaalassa. Marraskuussa koulukeskuksella yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Nuoren ystävien kanssa järjestetyssä foorumissa vieraili lähes 100 hyvinvointitoimijaa Pohjois-Pohjanmaan alueelta. Teemana foorumissa oli mielen hyvinvointi ja saimme kuulla useita mielenkiintoisia asiantuntijaluentoja aiheesta päivän aikana. Foorumiin osallistuneet pääsivät osallistumaan myös ajatuksia herättäneeseen työpaikatyöskentelyyn päivän aikana.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Lamminahon talon toimintaa jatkettiin ja museo oli avoinna kesäkuun alusta elokuun loppuun kahden museo-oppaan johdolla. Toimintakauden aikana toteutettiin museoalueella rakennusten punamultamaalausta ja kesäkuussa järjestettiin myös maalinkeittoon liittyvä yleisötapahtuma. Kesän alussa Lamminahossa järjestettiin myös ulkopuolisen hanketoimijan toimesta perinneaidan tekokurssi. Lamminahon perinnepäiviä vietettiin totuttuun tapaan myös kesällä 2024.

Hyvinvointiosasto alitti talousarvion kaikilla palvelualueilla. Erityisen ilahduttavaa toiminnan näkökulmasta oli se, että liikuntapalveluiden toteumaprosentti nousi merkittävästi edellisvuoteen verrattuna koko vuoden ajan

toteutuneen aktiivisen, kaikenikäisiä kuntalaisia koskettaneen toiminnan seurauksena. Toiminta oli muutoinkin koko vuoden aktiivista kaikilla palvelualueilla ilman merkittäviä toiminnan keskeytymisiä.

Hyvinvointityötä on tehty vuoden 2024 aikana monipuolisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä kaikki ikäryhmät huomioiden. Vaala 70-vuotta juhlavuosi toi osaltaan lisää sykettä hyvinvointiosaston muutenkin aktiiviseen toimintaan ja tapahtumatarjontaa oli runsasta. Kiitokset erityisesti henkilöstölle innovatiivisesta sekä ammattitaitoisesta työskentelystä vuoden aikana. Lämmin kiitos kaikille hyvinvointityöhön ja sen edistämiseen osallistuneille toimijoille niin poikkihallinnollisesti kuin organisaatorajat ylittävästi. Kiitos myös kuntamme aktiivisille yhdistystoimijoille, joilla on tärkeä rooli kuntalaistemme hyvinvoinnin edistämisessä.

Pauliina Rovio
Hyvinvointijohtaja

Oleelliset muutokset ja keskeinen toiminta

Vuoden 2024 hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toiminnan arvio on tilinpäätöksen liitteenä. Hyvinvointisuunnitelman arviointia vuoden 2024 osalta on tehty monitoimijaisesti. Hyvinvointipalvelujen vastuualueeseen kuuluvat hyvinvointipalvelut, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, kirjastopalvelut ja kulttuuripalvelut (sis. Lamminahon museotoiminnan). Vastuualueen johtajana on hyvinvointijohtaja ja muuta henkilökuntaa ovat palvelusihteeri, hyvinvointisuunnittelija, hyvinvointikoordinaattori, hankekehittäjä, vapaa-ajanohjaaja, nuorisotyöntekijä ja etsivä nuorisotyöntekijä sekä uutena työntekijänä koko vuoden ajan kunnassamme toiminut maahanmuuttokoordinaattori.

Kirjastossa työskenteli kirjastonhoitaja, kirjastovirkailija ja osan vuodesta Tulevaisuuden kirjasto -hankkeen työntekijä. Hankkeen myötä kirjastolla järjestettiin loppuvuoden aikana erilaisia tapahtumia ja kirjaston palveluita tuotiin tutuiksi erilaisissa, aiemmasta poikkeavissa ympäristöissäkin. Kirjaston ilme uudistui vuoden aikana merkittävästi, kun lasten- ja nuorten osaston uudet kalusteet saatiin paikoilleen alkuvuonna ja aikuisten osasto koki puolestaan vastaavan uudistuksen joulukuussa.

Hyvinvointipalveluiden vastuualueella hankekehittäjä on vuodesta 2022 tuottanut poikkihallinnollisesti hankekehittämisen palvelua kaikille kunnan vastuualueille. Hankekehittäjä tukee eri osastoilla ulkopuolisen rahoituksen hankintaa, hankesuunnittelua ja hankkeiden toteuttamista. Hyvinvointiosastolla kehittämistyötä ovat vuoden aikana toteuttaneet hankekoordinaattorit valtionavustuksella Tulevaisuuden kirjasto -yhteinen kirjastomme ja EU:n osarahoittamana Hyvinvointia, osallisuutta ja pärjäämistä HOP -hankkeissa. Molemmissa hankkeissa tavoitellaan kuntalaisten osallisuuden edistämistä ja kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämistä.

HOP-hankkeessa on annettu tukea ja neuvontaa kuntalaisille taloudellisen hyvinvoinnin lisäämiseksi sekä järjestetty erilaisia matalan kynnyksen tapahtumia, joiden tarkoituksena on ollut työikäisten yksinäisyyden lievittäminen sekä hyvinvoinnin lisääminen omassa elämässä. Yhteistyökumppaneiden kanssa on järjestetty kehittäjäasiakaskoulutus ja koordinoitu kunnan kehittäjäasiakastoimintaa. Hanketoimintaa on toteutettu Hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämisen palvelupiste Etapilla yhteistyössä muun hyvinvointiosaston henkilöstön kanssa.

Vaalan kunnassa otettiin vuoden 2024 aikana käyttöön uutena lapsiperheiden hyvinvointia tukevana etuna Vauva- ja tenavatuki. Vaalalaiset vauvat saavat syntyessään ensimmäisen neuvolakäynnin yhteydessä kunnalta viidensadan euron arvosta lahjakortteja, jotka perheet voivat käyttää haluamissaan vaalalaisissa yrityksissä perheiden hyvinvointia tukevien tuotteiden tai palveluiden ostoon. Lapsen täyttäessä 1-vuotta saa perhe

niin ikään lahjakortteja 150 euron arvosta 1-vuotisneuvolakäynnin yhteydessä. Perhe saa lahjakortteja neuvolasta vuosittain 150 euron arvosta siihen saakka, kunnes lapsi aloittaa koulun.

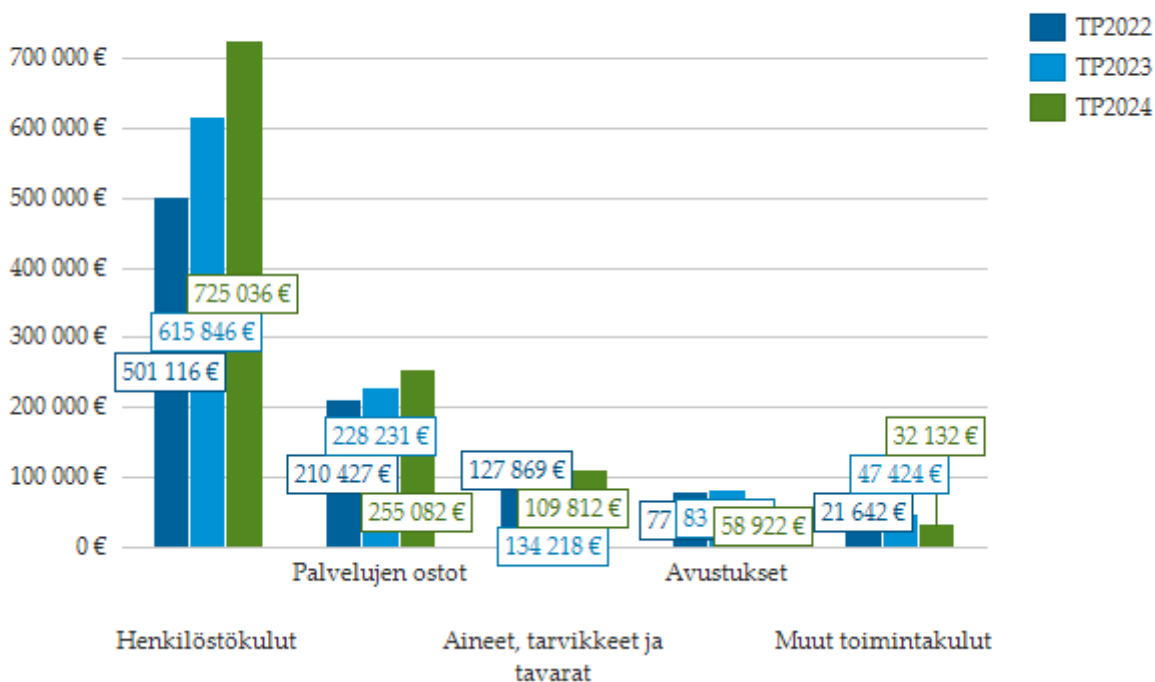
Hyvinvointiosasto päivitti vuoden 2024 lopussa kunnan kotoutumishjelmaa kuvaavan asiakirjan, mikä korvaa aiemmin kunnassa laaditun kotouttamishjelman. Asiakirjaan on koottu kotoutumisen palvelut, niiden järjestämisen vastuutahot sekä palveluihin liittyvä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Kunnassa on työskennellyt koko vuoden 2024 ajan maahanmuuttokoordinaattori, joka on vastannut kotoutujien ohjaamisesta ja neuvonnasta. Kotoutuja-asiakkaiden osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnista sekä kotoutumissuunnitelmien laatimisesta on vastannut kunnan virkasuhteessa oleva hyvinvointisuunnittelija.

Kuntaan on tullut myös vuoden 2024 aikana uusia tilapäisen suojelun tarpeessa olevia ukrainalaisia. Vaalan kunnalla on vuonna 2024 ollut ELY-keskuksen kanssa sopimus, jonka mukaan tilapäistä suojelua saavista on maksettu kunnalle laskennallista korvausta. Laskennallinen korvaus on tarkoitettu kunnalle lähtökohtaisesti kotoutumista edistävien ja tukevien palveluiden ja toimenpiteiden järjestämiseen ja kehittämiseen.

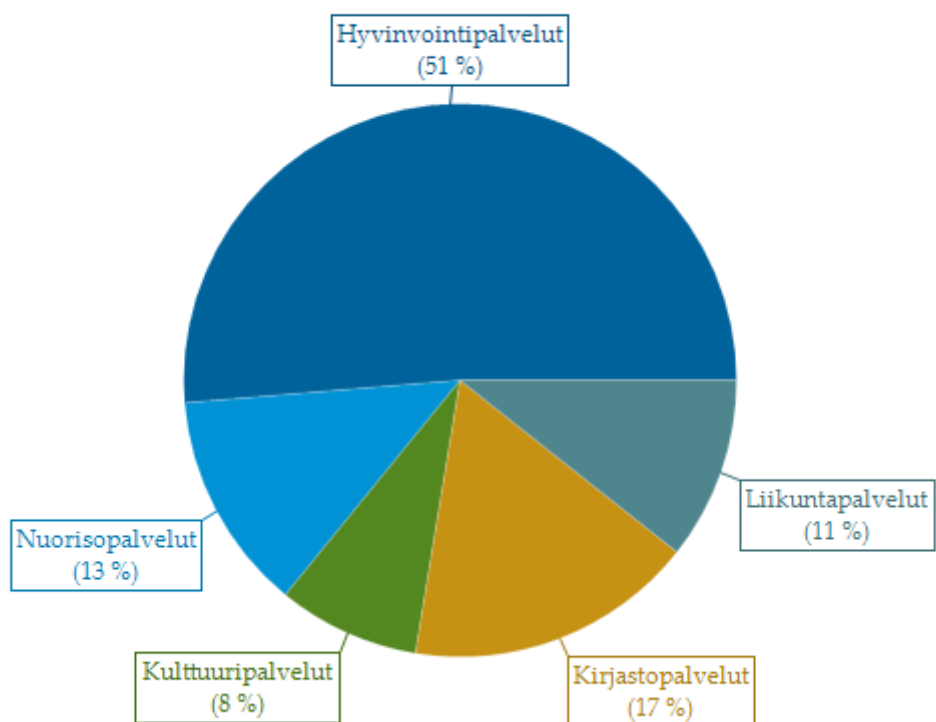
Hyvinvointiosaston toimintatuotot olivat yhteensä 209 540 €, toimintakulut - 1 180 984 € ja vuosikate - 971 444 €.

Toimintakulut

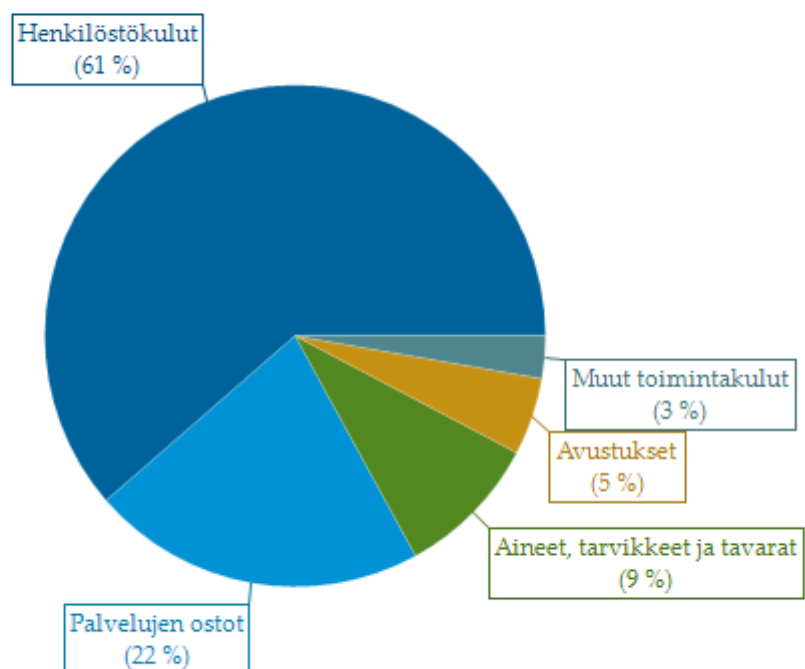
Tyhjä vuosittainen

Kulujakauma vastualueittain

Kulujen jakautuminen

	TP2024	TA2024	TOT%	Muutos € TA2024vsTP2024	TP2023
TOIMINTATUOTOT	209 540	186 630	112,28 %	22 910	180 361
Myyntituotot	1 496	2 500	59,84 %	-1 004	3 251
Maksutuotot	2 091	3 500	59,75 %	-1 409	1 675
Tuet ja avustukset	203 455	176 230	115,45 %	27 225	172 616
Muut toimintatuotot	2 498	4 400	56,78 %	-1 902	2 821
TOIMINTAKULUT	-1 180 984	-1 340 690	88,09 %	159 706	-1 108 818
Henkilöstökulut	-725 036	-607 600	119,33 %	-117 436	-615 846
Palvelujen ostot	-255 082	-438 590	58,16 %	183 508	-228 231
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-109 812	-144 700	75,89 %	34 888	-134 218
Avustukset	-58 922	-115 000	51,24 %	56 078	-83 100
Muut toimintakulut	-32 132	-34 800	92,33 %	2 668	-47 424
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-971 444	-1 154 060	84,18 %	182 616	-928 457

8.1. Hyvinvointipalvelut

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Hyvinvointipalveluita ovat kaikki sellaiset palvelut, joita kunta järjestää kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Vaalassa hyvinvointityön visio valtuustokaudelle 2021-2025 muodostuu yhteisestä maakunnallisesta ihmislähtöisestä hyvinvointikäsitteestä: Vaalassa on jokaisella mahdollisuus elää hyvää arkea ja mielekästä elämää. Vaalalaiset voivat hyvin ja ovat tyytyväisiä elämäänsä. Yhteisenä päämääränä on, että jokainen vaalalainen kokee tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi, hyväksytyksi ja ymmärretyksi ihmisenä eikä yksittäisten tarpeidensa kautta (Hyvinvointisuunnitelma 2021-2025).

Vastuualueen toimintakertomus

Erilaisen kuntalaisilta kerätyn tiedon perusteella on valtuustokaudeksi 2021-2025 valikoitunut laajaan hyvinvointisuunnitelmaan, johon kaikki kunnassa tehtävä hyvinvointityö pohjautuu, kehittämisteemoiksi neljä kokonaisuutta: ikäihmisten kotona pärjäämisen edistäminen, yksinäisyyden lievittäminen, ehkäisevän päihdetyön kehittäminen ja koulukiusaaminen. Taloudelliseen hyvinvointiin liittyvät huolenaiheet koskettavat kaikenikäisiä kuntalaisiamme.

Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa kunnan Ehkäisevän päihdetyön ohjelma, mikä on laadittu vuosille 2021- 2025. Ehkäisevää päihdetyötä on tehty kunnassa poikkihallinnollisesti ja sen koordinoinnista on vastannut kunnan hyvinvointisuunnittelija. Ehkäisevän päihdetyön kohderyhmänä on ollut kaikenikäiset kuntalaiset, mutta vuonna 2024 toimenpiteitä on kohdistettu erityisesti lapsiin ja nuoriin. Yhteistyö koulun kanssa on ollut tältä osin tiivistä ja sitä on toteutettu mm. Juteltaisko-päihdeopittuntimallin mukaisesti. Ehkäisevä päihdetyö on kuulunut merkittävänä sisältönä myös nuorisotyöhön sekä etsivään nuorisotyöhön ja sitä on tehty myös erilaisten tapahtumien muodossa, joista yhtenä esimerkkinä Selvin päin kesään -tapahtuma. Tietoisuutta päihteiden käytön haitoista on lisätty keskustelemalla päihteistä ja rahapelihaitoista Ehkäisevän päihdetyön viikolla mm. Olohuonekerhoissa ja Etapilla.

Hyvinvointityön kehittäminen ja suunnittelu on ollut aktiivista vuoden aikana. Edellisestä vuodesta lähtien käynnissä olleen HOP-hankkeen toiminta oli aktiivista ja näkyvää koko vuoden ajan. Myös Vaalan, Utajärven ja Muhoksen yhteisen Polku-hankkeen kehittämistoiminta jatkui vuoden aikana.

Uutena hankkeena hyvinvointiosastolla alkoi Tulevaisuuden kirjasto-hanke syksyllä 2024. Hyvinvointiosasto on mukana myös esimerkiksi Esteetön Sahanranta -hankkeessa, joka sai myönteisen rahoituspäätöksen vuoden 2024 aikana. Haimme hyvinvointiosastolla määrärahaa OKM:lta Liikuttava Vaala -hankkeeseen, jossa tavoitteena olisi ollut kartoittaa vaalalaisten vapaa-ajan liikkumista estäviä ja edistäviä tekijöitä sekä tämän tiedon pohjalta tehdä vapaa-ajan liikkumista edistävä suunnitelma. Valittevasti saimme kielteisen rahoituspäätöksen hakemukseemme.

Kuntaamme valmistui kuluneen vuoden aikana kulttuurikasvatussuunnitelma ammattikorkeakoulu opinnäytetyön tuloksena. Kulttuurikasvatussuunnitelmaa on tarkoitus tulevaisuudessa hyödyntää poikkihallinnollisesti yhteistyössä hyvinvointiosaston ja sivistysosaston kesken.

Vaalan kunta oli mukana myös kaikkien Pohjois-Pohjanmaan kuntien alueella toteutetussa Minun arkeni ja elämäni -kyselyssä. Aktivoimme täysi-ikäisiä kuntalaisiamme vastaamaan kyselyyn erilaisen tilaisuuksien yhteydessä sekä jalkauduimme myös paikallisiin päivittäistavaraliikkeisiin markkinoimaan kyselyä. Kuntamme osalta vastauksia saatiin kyselyyn yhteensä 154 vastaajalta, mikä on merkittävä nousu edellisen kerran vastaavaan kyselyyn vastanneiden määrään. Kyselyn vastauksia tullaan hyödyntämään hyvinvointityön suunnittelussa ja toteutuksessa.

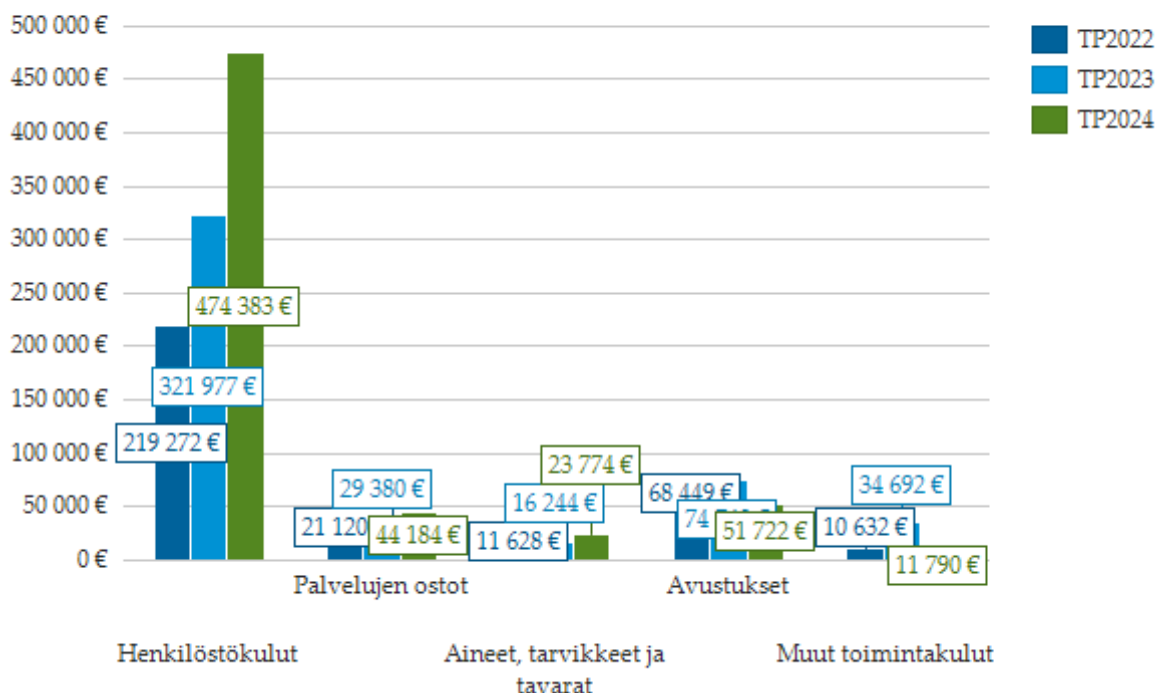
Vaalan kunta oli mukana myös kouluikäisille toteutetussa ZekkiPro-tiedonkeruussa, joka niin ikään toteutettiin useissa alueemme kunnissa. Kyseisen kyselyn kuntakohtaisia tuloksia tullaan hyödyntämään kuntamme lapsia ja nuoria koskevan hyvinvointityön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tilastojen mukaan vuoden 2023 lopussa Vaalan kuntalaisista yli 64-vuotiaita oli 39,6% kun koko maan vastaava osuus oli 23,4%. Vaalalaisista ikäihmisistä 97,8% asui kotona ja heistä yksin asuvien osuus oli 42,71%. (Lähde: Tilastokeskus.) Ikäihmisten kotonapärjäämisen tueksi sekä yksinäisyyden lievittämiseksi kunnassa on jatkettu kaikille avointen Olohuone-kerhojen järjestämistä. Olohuone-kerhoja on järjestetty säännöllisesti kirkonkylän lisäksi kolmella sivukylällä. Hyvinvointisuunnittelijan ja vapaa-ajanohjaajan vetämissä kerhoissa oli sisältönä vapaan seurustelun ja kahvitteletuksen lisäksi hyvinvoinnin eri teemoja mm. aivoterveysten, mielen hyvinvointiin ja ehkäisevään päihdetyöhön liittyen. Ikäihmisten kotonapärjäämisen tueksi ja kaatumisten ehkäisemiseksi kuntalaisille jaettiin keväällä 2024 myös kenkiin laitettavia liukuesteitä.

Tilapäisen suojelun tarpeessa olevien ukrainalaisten kotoutumisen edistämistä jatkettiin myös vuonna 2024. Kotoutuja-asiakkaiden ohjauksesta ja neuvonnasta vastasi maahanmuuttokoordinaattori. Syksyllä 2024 Vaalassa järjestettiin yhteistyössä seurakunnan kanssa Ukrainalaisten ilta, jossa oli paikalla lukuisa joukko eri-ikäisiä ukrainalaisia. Hyvien väestösuhteiden edistämiseksi järjestettiin myös kaksi kansainvälistä kahvilaa.

Hyvinvointiosasto organisoii myös kunnan vaikuttamistoimielinten toiminnan. Vaalan hallintosääntö 2020 mukaan kunnan vaikuttamistoimielimenä toimivat nuorisoneuvosto, vanhus- ja vammaisneuvosto, vapaa-ajan asukasneuvosto sekä lapsiparlamentti. Nuorisoneuvosto päivitti toimintasääntönsä vuoden 2024 aikana.

Toimintakulut

	TP2024	TA2024	TOT%	Muutos € TA2024vsTP2024	TP2023
TOIMINTATUOTOT	149 538	136 230	109,77 %	13 308	68 231
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-605 854	-636 190	95,23 %	30 336	-477 033
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-456 315	-499 960	91,27 %	43 645	-408 802
Suunnitelman mukaiset poistot	-917			-917	-76

Liikuntapalvelut

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Vaalan kunnan tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä sekä fyysistä aktiivisuutta tukemalla liikunnan harrastamista sekä vahvistamalla elinvoimaista kansalaistoimintaa paikallistasolla. Kunta tukee kuntalaisten liikkumista kehittämällä paikallista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, avustamalla kansalaistoimintaa ja tarjoamalla kuntalaisten käyttöön liikuntapaikkoja sekä -palveluita.

Kunnan tuottamat omaehtoiset ja ohjatut liikuntapalvelut täydentävät paikallista liikuntatarjontaa, jota kansalaisopisto ja seurat tarjoavat. Kunnan liikuntapalveluiden toiminnan tarkoituksena on turvata liikuntamahdollisuuksia myös sellaisille henkilöille ja ryhmille, jotka eivät kuulu järjestötoiminnan piiriin tai joille seurat ja yhdistykset eivät kykene järjestämään toimintaa tai joita liikuntayritysten palvelut eivät tavoita.

Pienessä kunnassa yritysten tarjoamia liikuntamahdollisuuksia on vähän ja siksi kunnan ylläpitämät liikuntapaikat sekä yhteistyössä eri yhdistysten ja kansalaisopiston kanssa järjestettävät liikuntatapahtumat ja -ryhmät ovat todella tärkeitä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisenkin näkökulmasta.

Vastuualueen toimintakertomus

Vaalan kunnan liikuntapalveluiden vuosi lähti liikkeelle Rokuan uintiretkillä tammikuussa. Myös ikäihmisten kuntosaliryhmät jatkuivat edelleen kolmen ryhmän voimin. Syksyllä erityisryhmille saatiin omansa, kerran viikossa toteutuva ryhmä.

Katetun kaukalon avajaisia vietettiin helmikuun alussa ja tapahtumassa tarjottiin osallistujille Muhoksen Jääklubilta ostettu luistelukoulu. Kunnan asukkaille tarjottiin myös mahdollisuutta teroituttaa maksuttua luistimensa Vaalan K-marketissa 29.1-31.1 välisenä aikana.

Helmikuussa järjestimme yhteistyössä Vaalan vene- ja moottorikelkkakerhon kanssa koko perheen liikkumista edistävän mäenlaskutapahtuman Puuhamäellä.

Maaliskuun aikana Vaalan kunta järjesti alakoululaisille kolmen päivän liikuntapainotteisen päiväleirin, missä oli tarjolla sisäliikuntaa sekä monipuolista ulkoliikuntaa, kuten luistelua, hiihtoa, mäenlaskua sekä lajikokeiluna lumikenkäilyä. Hiihtolomaviikolla Vaalan kunta järjesti myös lasketteluretken Pikku-Syötteelle. Maaliskuun lopussa tehtiin maksuttomia Inbody-mittauksia kahtena päivänä nuorisotilalla. Mittausten yhteydessä annettiin myös pienimuotoista liikuntaneuvontaa sitä haluaville.

Kesäkuussa Vaalan kunta tarjosi kolmen päivän tiktok-tanssileirin alakoululaisille. Nuoriso- ja liikuntapalvelut järjestivät kesäkuun alussa liikuntapainotteiset leirit Rokuan tähdessä Vaalalaisille ala- ja yläkoulun oppilaille. Leireillä pelattiin pallopelejä, leikittiin liikunnallisia leikkejä, uitiin ja lajikokeiluna vapaa-ajanohjaaja järjesti parkouria.

Kesän aikana eritoten perheiden liikkumista edistettiin liikunnallisten tapahtumien avulla, joista esimerkkeinä sirkuskoulu koulukeskuksella ja toiminnallinen Pellepuisto Sahanrannassa.

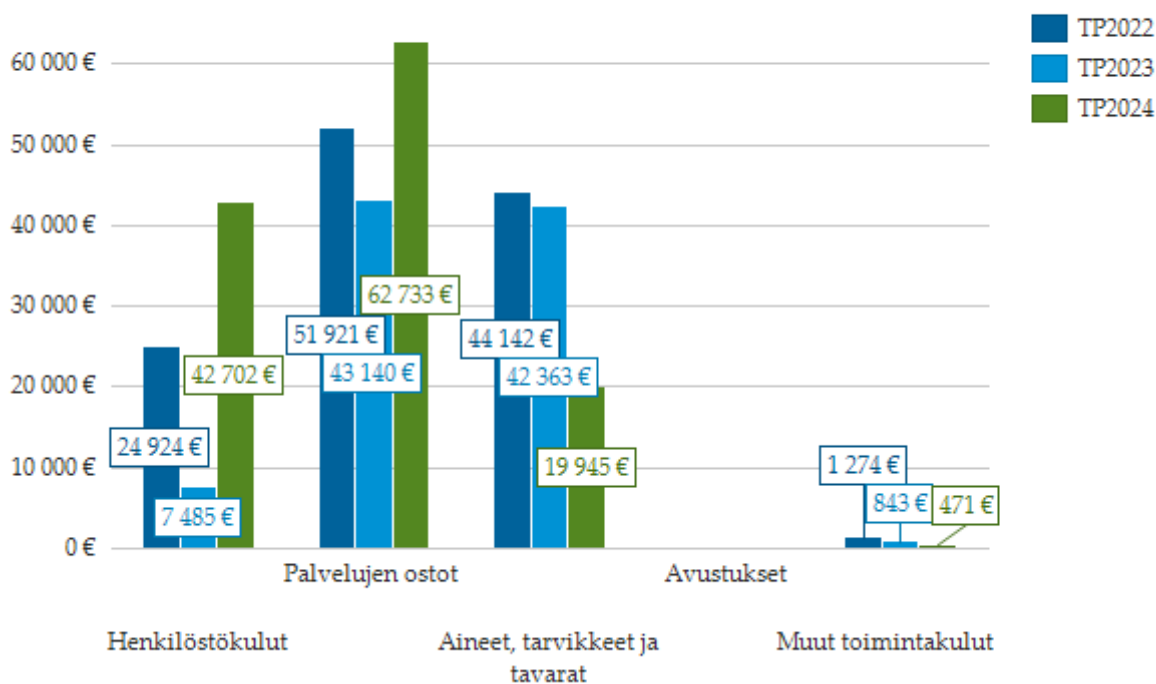
Heinäkuussa Sahanrannassa järjestettiin myös rantajoogaa kolme kertaa sekä tarjottiin maksuton viiden päivän rantauimakoulu lapsille. Liikuntapalvelut järjestivät myös SUP-lajikokeilua Sahanrannassa. Kuntaan ostettiin SUP-laudat (2kpl) tulevia lajikokeiluja ja leiriaktiviteetteja varten.

Liikuntapalvelut järjesti vuoden aikana erilaisia liikuntakokeiluja, kuten yksittäisiä jumppia sekä ulkona- että sisätiloissa. Vanhustenviikolla oli myös tarjolla liikunnallista toimintaa ikäihmisille ja eritoten ulkona tapahtuvaa liikkumista.

Arkiliikkumista kunnassa on edistetty siten, että tapahtumiin ja kerhotoimintoihin on tuotu jokin liikunnallinen lisä. Tämä lisä on ollut muun muassa ryhmämuotoista neuvontaa ja tiedonantoa liikkumiseen ja sen mahdollisuuksiin liittyen Vaalassa. Arkiliikkumista edistäviä ovat olleet myös erilaiset taukojummat ja muuta toimintaa, kuten pihapelit.

Liikuntapalveluiden toimintatuotot olivat 1157 €, toimintakulut - 125 852 € ja vuosikate -124 695 €.

Toimintakulut

	TP2024	TA2024	TOT%	Muutos € TA2024vsTP2024	TP2023
TOIMINTATUOTOT	1 157	1 000	115,67 %	157	1 290
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-125 852	-140 000	89,89 %	14 148	-93 831
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-124 695	-139 000	89,71 %	14 305	-92 541
Suunnitelman mukaiset poistot					

8.2. Nuorisopalvelut

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Nuorisopalvelut vastaavat nuorisolain mukaisista kunnan nuorisotyöhön kuuluvista tehtävistä. Näihin kuuluvat mm. nuorisotilatoiminta, nuorten kesätyöllistäminen ja vapaa-ajan toiminnan organisointi. Ammatillinen kasvatustyö perustuu aina nuorten vapaaehtoisuuteen, pohjautuu nuorten esittämiin toiveisiin sekä ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Työn tavoitteena on tukea nuoren itsenäistymistä ja kasvamista kohti vastuullista aikuisuutta, ja sitä tehdään yhteistyössä erityisnuorisotyön ja järjestöjen kanssa.

Vastuualueen toimintakertomus

Vuonna 2024 nuorisotilatoimintaa jatkettiin nuorisotila Vanulla. Nuortenillat järjestettiin perjantaisin ikäryhmittäin 7-17-vuotiaille. Nuorten klubit järjestettiin torstaisin 7-29-vuotiaille nuoriso-ohjaajan sekä etsivän nuorisotyöntekijän pitämänä. Arkipäivisin tiistaista torstaihin nuorisotilalla kokoontui yläkoulun kerhotunnin aikana nuokkarikerho, jonka vetovastuussa olivat hyvinvointipalveluiden nuorten kanssa työskentelevät henkilöt vuoropäivin. Ohjaajia kerhossa oli meiltä aina kaksi. Nuorisotilatoiminnan lisäksi tiloissa toimii Olohuone-kerhotoiminta, 4H-yhdistyksen vetämiä kerhoja sekä satunnaisia tapahtumia.

Tammikuussa käytiin yhteistyössä 4H:n kanssa retkellä Vuokatin Superparkissa. Perinteinen Laskiaistapahtuma järjestettiin Puuhamäellä helmikuussa.

Talvilomaviikko alkoi edeltävänä lauantaina nuorten retkellä Haaparantaan. Viikon alussa pidettiin alakouluikäisille maanantaista keskiviikkoon perinteistä päiväleiri toimintaa. Maanantain ja tiistain välisenä yönä oli nuorten lanit kirjastolla. Torstaina vietettiin Kunnantalon mysteeri-iltaa, jossa lapsille oli mm. nappuladisco, mysteerirata, onnenpyörä, kasvomaalausta ja valokuvagraffiti työpaja. Lauantaina oli perheretki laskettelemaan Pikku-Syötteelle.

Maaliskuussa pidettiin Ajokortti työelämään - koulutus yhteistyössä 4H:n kanssa 8. luokkalaisille kunnan valtuustosalissa, jaettiin kesätyösetelit sekä avustettiin nuoria kesätyön haussa. Maaliskuuhuhtikuussa oli Polku- hankkeen järjestämät sarjakuvatyöpajat koululla sekä nuorisotilalla.

Kesäkauden avajaiset pidettiin toukokuun viimeisenä viikonloppuna, johon saatiin taikuri ilahduttamaan lapsia. Selvin päin kesään- koulun päättarit tapahtuma pidettiin lukukauden viimeisen kouluviikon perjantaina Veturitalilla. Esiintyjänä tapahtumassa oli Räppäri Sana. Nuorisotyöntekijät jalkautuivat valvomaan päättäjäsilttaa lauantaina eri paikkoihin Vaalan kunnan keskustan alueelle.

Kesäajalla toteutettiin liikkuvaa nuorisotyötä. Hyvinvointikoordinaattori ja nuoriso-ohjaaja jalkautuivat nuorten keskuuteen tekemään liikkuvaa nuorisotyötä liikenneturvallisuuskasvatuksen näkökulmasta nuorisotyön skoottereilla. Lisäksi kesän aikana järjestettiin mm. kepparileiri, tanssileiri, leiritoimintaa luontoliikuntateemalla Rokualla, kalastusillat Sahanrannassa ja Pelsolla, pakoauto nuorisotilan pihassa, sekä sirkustyöpaja. Nuorisotyön toimesta oltiin mukana FestiVaala- viikon järjestelyissä, jossa toteutettiin mm. Teatteri Rollon eristykset, perhepiknik, lasten satutunti ja kepparikisat.

Syksyllä järjestettiin Koko perheen Venetsialaiset Säräisniemellä Ruununtörmän ranta-alueella. Syksyllä toteutettiin myös lasten Yö Kurikkavaarassa- leiri sekä ryhmäytymispäivä 7. luokkalaisille.

Kurikkavaaran maastossa Lost in Kurikkavaara- teemalla. Perinteinen Halloween- tapahtuma järjestettiin myös Kurikkavaarassa, jonne saapui parisataa osallistujaa. Tapahtuman tarjoiluista vastasi jälleen Vaalan lukion opiskelijakunta. Syyskaudella tehtiin myös lasten ja nuorten retki Särkänniemen kauhukarnevaaleille. Fucking Åmål - teatteriesitys tarjottiin hyvinvointiosaston toimesta yläkoululaisille ja lukiolaisille. Kansainvälisyysilta järjestettiin nuorisotilalla.

Nuorisotyön viikolla järjestettiin nuorisoneuvoston paneelikeskustelu koululla yläkoululaisille ja lukiolaisille. Vierailevina puhujina paneelikeskustelussa oli Utajärven kunnan nuoriso-ohjaaja ja kolme nuorisovaltuuston edustajaa. Nuorisotilalla järjestettiin avoimet ovet lasten ja nuorten vanhemmille. Syyslomaviikolla pidettiin alakouluikäisille maanantaista keskiviikkoon päiväleiritöimintää Vanulla yhteistyössä 4H:n kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön viikolla teimana oli nikotiinituotteiden haitat nuorten elämässä sekä erityisesti nikotiinipussit ja sähkötupakka. Tähän liittyen saatiin EHYT ry:n Hupu-tunnit yläkoululaisille, jossa oli interaktiivista päihdekasvatusta nuorille.

Joulukuussa nuorisotilalla oli Joulupukin ja muorin vierailu sekä järjestettiin piparitalkoot. Pikujouluja vietettiin Nuorten klubilla ja nuortenillassa.

Yhteistyössä kirjaston kanssa toteutettiin nuorille vuoden aikana mm. lanit, pelipäivä ja Harry Potter-teemailta kirjaston tiloissa.

Nuoriso-ohjaaja osallistui alueellisiin nuorisotyöntekijöiden tapaamisiin, nuorisotyönpäiville sekä Nuori2024- tapahtumaan. Nuoriso-ohjaaja toimi koko vuoden nuorisoneuvoston tukena ja mahdollisti edustuksen Pohjois-Pohjanmaan nuorisovaltuuston kokouksiin saattamalla nuorisovaltuuston edustajan paikalle.

Vuoden 2024 aikana on jatkettu osallistumista Polku-hankkeen palavereihin. Hankkeen myötä Vaalan oma Nuorisotyön perussuunnitelma eli NUPS valmistui kesäkuussa. NUPSissa kuvataan kuntamme nuorisotyön tavoitteet, arvopohja, työmuodot ja toiminnot. Hankkeen päämääränä on vielä saada tehtyä hankkeessa mukana olleiden kolmen kunnan (Vaala, Utajärvi ja Muhos) yhteinen asiakirja, alueellinen NUPS.

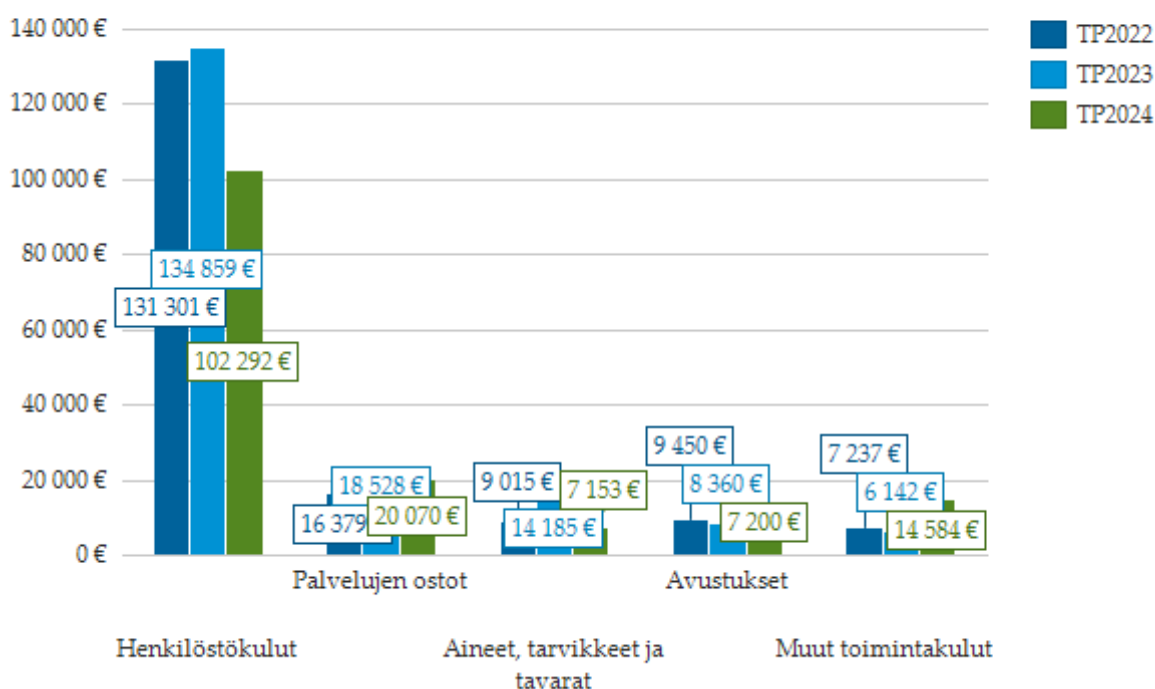
Nuorisolain 10 §:n mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Kunnan etsivä nuorisotyöntekijä on toiminut omassa tehtävästään vuoden 2022 alussa, kun kuntaan saatiin valittua hyvinvointisuunnittelija.

Etsivä nuorisotyö on vuoden 2024 aikana tavoittanut ja tukenut aktiivisesti nuoria monin eri tavoin. Etsivä on markkinoinut toimintaansa laajasti, tehnyt tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja tarjonnut nuorille yksilöllistä ohjausta ja tukea.

Etsivä on tavoittanut nuoria kouluilla, tapahtumissa ja sosiaalisessa mediassa. Hän on ollut mukana nuorten arjessa ja tarjonnut heille turvallisen aikuisen läsnäoloa. Etsivä on auttanut nuoria löytämään tarvitsemansa palvelut ja tukiverkostot.

Etsivä nuorisotyöntekijä on myös ollut aktiivinen nuorten "äänenkannattaja" eri verkostoissa ja ryhmissä. Hän on ollut mukana kehittämässä nuorten hyvinvointia edistäviä palveluita ja toimintoja. Etsivän toiminnan tuloksena monet nuoret ovat saaneet tarvitsemansa avun ja tuen. Etsivä on ollut kehittämässä nuorille yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja kuten Torstaiklubit ja edistänyt nuorten osallisuuden kokemusta.

Toimintakulut

	TP2024	TA2024	TOT%	Muutos € TA2024vsTP2024	TP2023
TOIMINTATUOTOT	30 500	300	10 166,67 %	30 200	31 078
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-151 298	-175 950	85,99 %	24 652	-182 073
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-120 798	-175 650	68,77 %	54 852	-150 995
Suunnitelman mukaiset poistot	-55 727	-12 460	447,25 %	-43 267	-212 511

8.3. Kirjastopalvelut

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Kirjastotoiminnalle laissa määriteltyjä tavoitteita ovat väestön yhdenvertainen mahdollisuus sivistykseen ja

kulttuuriin, tiedon saatavuus ja käyttö, elinikäisen oppimisen ja osaamisen kehittäminen, monipuolisen lukutaidon ja lukemiskulttuurin edistäminen sekä aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sananvapauden turvaaminen. Näiden tavoitteiden toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Vastuualueen toimintakertomus

Vuosi	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lainaus	31461	26673	26403	37482	34438	34812
Lainoja/asukas	11,0	10,0	10,0	14,02	13,11	13,45
Lainan hinta	5,6	5,7	6,1	4,3	5,2	5,3
Lainat vakinaista henkilöä kohden	12585	13336	13201	18741	17219	17406
Kirjojen hankinta kpl	1282	1278	1216	1031	1238	1537
Aineiston hankinta kpl	1414	1379	1340	1139	1349	1664
Käynnit/ as	9,3	4,5	4,0	6,3	6,6	7,4
Tapahtumien osallistujamäärä	602	309	476	204	1061	620
Verkkokäynnit	13654	16609	17240	17823	19188	20372

Vaalan kirjasto kuuluu OUTI-kirjastoverkkoon. Kirjaston palvelua kehitetään ja monipuolistetaan osana OUTI-kirjastokimppaa. Kirjaston palveluun kuuluu myös liikuntavälinelainausta.

Kotiseutukokoelmaan kerätään muistiinmerkittyä tietoa kotikunnastamme. Vuonna 2024 kirjastossamme oli 19 370 fyysistä asiakaskäyntiä ja 20 372 verkkokäyntiä. Aukiolotunteja oli yhteensä 4430 (henkilökunta paikalla + omatoimikirjaston aukiolotunnit). Kirjaston kokoelma kattaa 38 837 nimikettä.

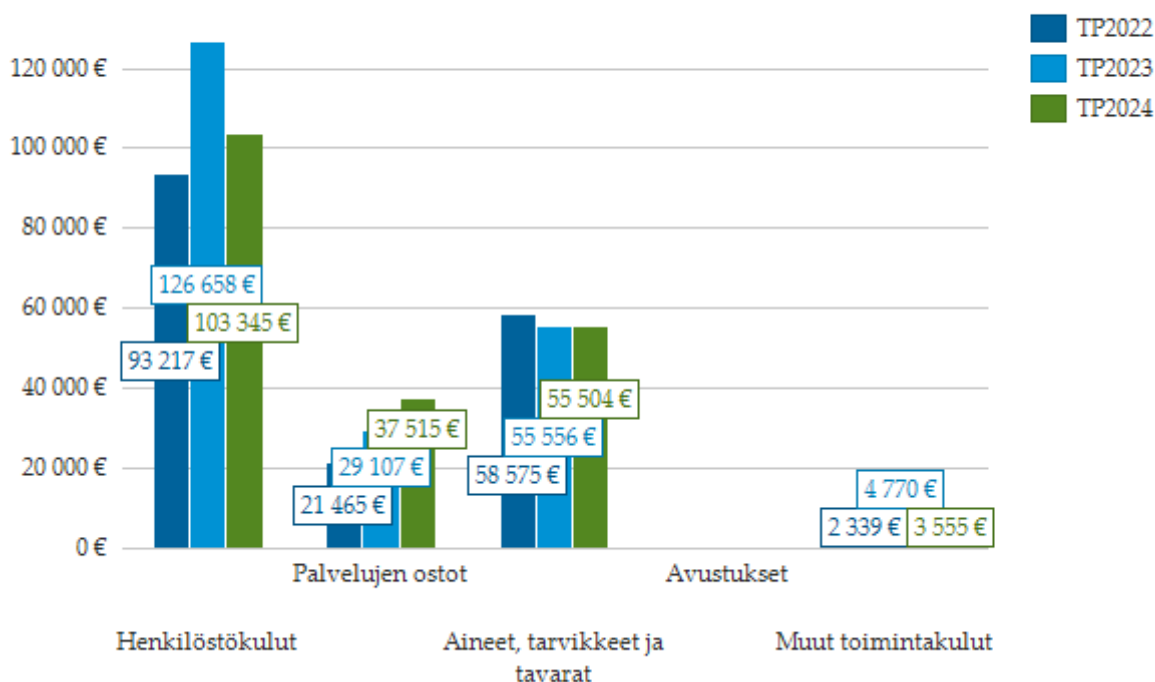
Kirjastossa järjestettiin paljon erilaisia tapahtumia ja kirjastosta jalkauduttiin useampaan kunnan tapahtumaan. Kirjasto järjesti aktiivisesti satutunteja varhaiskasvatukselle sekä avoimina tapahtumina. Vuonna 2024 kirjasto toteutti esim. Runokätköilyn, erilaisia konsertteja, nukketatteria sekä kirjailijavierailuja. Kirjastossa toimii aktiivinen lukupiiri ja kirjasto edistää kuntalaisten lukutaitoa useilla eri keinoilla.

Kirjastolla käynnistettiin Tulevaisuuden kirjasto – yhteinen kirjastomme hanke 2.9.2024. Hankkeen tavoitteena on edistää yhteiskunnallista vuoropuhelua ja aktiivisuutta kirjastossa, tavoittaa uusia käyttäjiä ja lisätä tietoisuutta kirjastopalveluista sekä vahvistaa kirjastoa yhteisen toiminnan alustana.

Hankesuunnitelman mukaisesti myös hankkeessa juhlistettiin syksyn 2024 aikana Vaala70-juhlavuotta ja voimistettiin asukasosallisuutta. Syksyllä jalkauduttiin kirjaston ulkopuolelle eri tapahtumiin ja ympäristöihin pop-up-kirjastona sekä järjestettiin paikallisesti kiinnostavia luentoja ja musiikkiesityksiä. Syksyn aikana hanke toteutti 18 tapahtumaa ja tavoitti yhteensä 136 osallistujaa. Uusia asiakkaita Vaalan kirjastolle rekisteröitiin syys-joulukuun välillä yhteensä 41.

Tulevaisuuden kirjasto -hanketta jatketaan keväällä 2025 demokraateemoin. Hankkeelle jätettiin myös jatkorahoitushakemus joulukuussa 2024 nimellä Vaalan tulevaisuuden kirjasto II - demokratia ja sananvapaus. Jatkorahoitusta hankkeelle haettiin vuoden 2025 loppuun.

Toimintakulut

	TP2024	TA2024	TOT%	Muutos € TA2024vsTP2024	TP2023
TOIMINTATUOTOT	14 758			14 758	24 552
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-199 919	-211 800	94,39 %	11 881	-216 090
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-185 161	-211 800	87,42 %	26 639	-191 539
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 270	-10 220	159,19 %	-6 050	-10 868

8.4. Kulttuuripalvelut

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Vaalan kunta edistää taidetta ja kulttuuria osana hyvinvoinnin ja elinvoiman kehittämistä. Kulttuuritoiminnan tukeminen vahvistaa myös kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kunnan hyvinvointiosasto vastaa kulttuuripalveluista, ja sivistysosasto osallistuu niiden tuottamiseen erityisesti sivistystyön ja vapaan sivistystyön opetuksen kautta. Kulttuuripalveluita tarjoavat Vaalassa kunnan lisäksi myös paikalliset järjestöt sekä yksityiset toimijat.

Kunnan tuottamia kulttuuripalveluja ovat:

- Kirjasto

- Oulujärven kansalaisopisto ja taiteen perusopetus
- Kunnan järjestämät tai tilaamat kulttuuriesitykset ja tapahtumat
- Lamminahon perinnetalon toiminta
- Kassu Halonen -taidetalon ylläpito kumppanuussopimuksella

Lisäksi kunta tukee kulttuuritapahtumia sekä yhdistysten ja järjestöjen toimintaa myöntämällä kohde- ja toiminta-avustuksia sekä solmimalla kumppanuussopimuksia. Kunta myös edistää tapahtumien näkyvyyttä markkinoimalla niitä sosiaalisessa mediassa ja julkaisemalla tapahtumailmoituksia kunnan verkkosivujen tapahtumakalenterissa.

Kulttuuripalveluiden kehittämistä tuetaan myös hanketoiminnan kautta. Lisäksi Vaalan kunta vastaa Lamminahon talon käyttökustannuksista ja kesäaikaisesta toiminnasta Museoviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Vastuualueen toimintakertomus

Vuosi 2024 oli Vaalalle merkityksellinen, sillä kunta juhli 70-vuotista historiaansa monipuolisten kulttuuri- ja yhteisötapahtumien merkeissä.

Juhlavuosi käynnistyi perinteisellä uudenvuodenjuhlalla Kurikkavaaran hiihtomajalla, jossa nautittiin keittoruokailusta, kahvista ja pannukakuista. Illan ohjelmassa oli ilotulitus, lapsille suunnattua tekemistä sekä tanssit elävän musiikin säestyksellä.

Talvi toi mukanaan monipuolisia kulttuuri- ja liikuntatapahtumia. Helmikuussa avattiin odotettu Vaalahalli, jonka nimestä kerättiin ehdotuksia kuntalaisilta. Saman kuun ohjelmassa nähtiin Kauneimmat koululaulut -tilaisuus sekä Teatteri Rollon esityksiä. Maaliskuussa nuoret kokoontuivat lanittamaan kirjastolle illasta aamuun saakka, ja kunnantalolla järjestettiin mysteeri-ilta. Lisäksi ohjelmassa oli lasketteluretkiä, päiväleirejä ja liikunnallisia tapahtumia. Huhtikuussa kuultiin sota-ajan lauluja sisältävä konsertti, kansalaisopiston oppilaiden töitä esiteltiin näyttelyssä, ja Alatalolla järjestettiin karaoketanssit. Samassa kuussa julkaistiin myös Vaala 70 vuotta -historiikki valtuustosalissa.

Kevään myötä tapahtumatarjonta laajeni entisestään. Toukokuu alkoi koko kunnan yhteisellä vapputapahtumalla, ja lisäksi toukokuun ohjelmatarjonnassa oli muun muassa Unelmien liikuntapäivä, kuvataideleiri Neitävällä sekä kesän avajaiset torilla ja Säräisniemellä. Kirjailija Kirsi Pehkonen vieraili kirjastossa, ja koululaiset juhlistivat kesäloman alkua Selvin päin kesään -tapahtumassa, jossa esiintyi räppäri Sana. Kesäkuussa järjestettiin TikTok-tanssileiri, Manamansalon sillan 40-vuotisjuhlit sekä nuotioilta Enonlahdessa. Kesäkuussa pääsi Lamminahossa seuraamaan halutessaan perinteistä tervamaalin keittoa.

Kesän kohokohtana oli perinteinen FestiVaala-viikko, joka tarjosi monipuolista ohjelmaa kaikenikäisille. Kirjastossa avautui kameragurujen näyttely ja Aikamatka-näyttely vei kävijät aikamatkalle menneisyyteen. Teatteri Rollo esitti Veturitallilla koko perheen näytelmän sekä aikuisille suunnatun Umpimähkän valtakunnan. Lasten iloksi ohjelmassa oli satutunti, nukketatteriesitys Mata-Mii – sokerileipuri seikkailee sekä sirkustyöpaja. Musiikin ystävät pääsivät nauttimaan popkonsertista Veturitallilla sekä kirjastokaraokesta. Valentin Vaala -elokuva-festivaali kokosi jälleen klassikkoelokuvien ystävät Veturitallin ainutlaatuisen miljööseen.

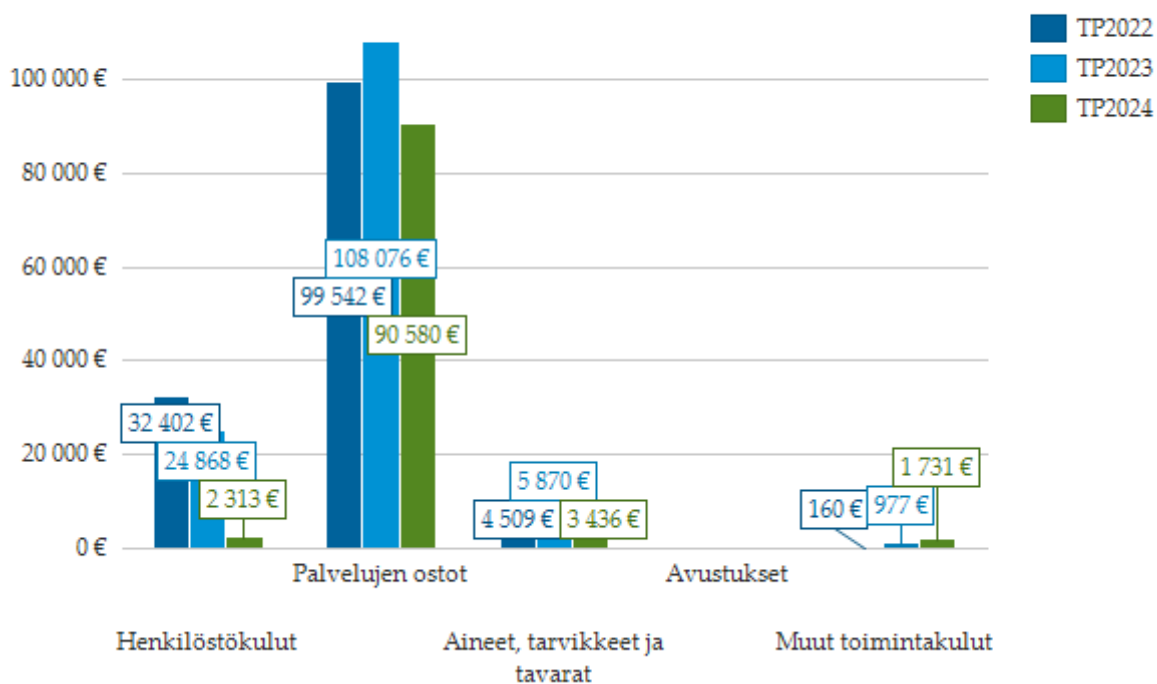
Heinäkuussa järjestettiin kuntalaiskävely Myllyrannassa. Vaalan kunta oli näkyvästi mukana heinäkuun puolella välissä Sahanrannassa järjestetyssä koko perheen tapahtumaviikonlopussa, jossa lapsiperheille oli perjantaina ohjelmassa muun muassa perheille yhteistä tekemistä tarjonnut Pellepuisto -seikkailurata ja lauantaina lavalle nousivat puolestaan lapsia ja lapsenmielisiä ilahduttamaan televisiostakin tutut Mimi ja Kuku.

Lamminahon perinteisiä Perinnepäiviä vietettiin elokuussa. Kesän lopussa juhlittiin Venetsialaisia, joissa valon loisteessa hyvästeltiin kesä Säräisniemellä Ruununtörmän satama-alueella.

Syksy jatkui monipuolisilla tapahtumilla. Syyskuussa kulttuurin ja yhteisöllisyyden juhlaa vietettiin kirjailijavierailujen, teatteriesitysten ja konserttien parissa. Lisäksi ohjelmassa oli syysmarkkinat sekä ulkoilmatapahtumia, joissa päästiin nauttimaan syksyisen luonnon kauneudesta. Kurikkavaarassa järjestettiin lapsille ja nuorille leiritoimintaa sekä jo perinteeksi muodostunut Halloween-tapahtuma.

Joulun odotus täytti Vaalan tunnelmallisilla hetkillä. Marras-joulukuussa kirjastolla sai tutustua ”Veden perinnön äärellä” -kiertonäyttelyyn. Joulunavaus sytytti juhlakauden valot, ja Vaalan torilla yrittäjät tarjosivat perinteisen joulupuuron. Hyvän tahdon hengessä käynnistyi Vaalalaisten lasten ja nuorten joulupuu-keräys. Joulukuun alussa saimme nauttia Eereka Trion Joulun Lämpö -konsertista ja kansalaisopiston joulukonsertista. Itsenäisyyspäivän juhlaa vietettiin Kuvonsaaren kauniissa luonnossa. Jouluinen ilo levisi ikämisten puurojuhlan, pop-up kirjastojen ja Joulupukin sekä muorin vierailujen myötä. Myös olohuonekerhojen ryhmät viettivät pikkujouluja, ja joulun perinteitä kunnioitettiin Joulumyyjäisissä. Juhlavuosi huipentui Vaala 70 vuotta Jouluiseen -juhlakonserttiin. Läpi vuoden Vaalan kunta tuki paikallisyhdistysten kulttuuritoimintaa avustuksilla ja markkinointiyhteistyöllä. Juhlavuoden aikana kunta täyttyi monenlaisista tapahtumista, joissa pääsi nauttimaan kulttuurista, historiasta ja yhteisöllisyydestä.

Toimintakulut

	TP2024	TA2024	TOT%	Muutos € TA2024vsTP2024	TP2023
TOIMINTATUOTOT	13 587	49 100	27,67 %	-35 513	55 209
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-98 061	-176 750	55,48 %	78 689	-139 791
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-84 474	-127 650	66,18 %	43 176	-84 581
Suunnitelman mukaiset poistot					